

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Vazební věznice Liberec**, se sídlem Pelhřimovská 347/3, Liberec 2, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 14. 5. 2018, č. j. VS-12109-12/ČJ-2018-8009PR-INF a č. j. VS-12111-12/ČJ-2018-8009PR-INF a žalobě na náhradu nemajetkové újmy, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 23. 7. 2018, č. j. 59 A 62/2018 – 10, a o návrhu žalobce na ustanovení zástupce z řad advokátů,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Žalovaná v záhlaví specifikovanými rozhodnutími odložila žalobcovy žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, pro nezaplacení úhrady za mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací.

[2] Žalobce se žalobou podanou u krajského soudu domáhal zrušení těchto rozhodnutí a přiznání nemajetkové újmy podle § 10 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů

(antidiskriminační zákon). Součástí žaloby byla i žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů.

[3] Krajský soud shora uvedeným usnesením žalobci přiznal osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu (výrok I.) a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce (výrok II). Dospěl totiž k závěru, že žalobce sice splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, ale ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů; žaloba byla sepsána dostatečně kvalifikovaně, obsahuje žalobní body i návrh výroku rozsudku, žalobce zvládá využívat zvláštní prostředky právní ochrany, obrací se na žalovanou s požadavky na poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a dokáže využít i navazující právní prostředky ochrany před soudem. Dle obsahu žaloby využívá i možnosti bránit se postupu žalované podle zákona č. 198/2009 Sb., o právu na rovné zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, včetně nároku na náhradu nemajetkové újmy. V žalobě potom žalobce tvrdí, že se angažuje v oblasti dodržování práv vězněných osob.

[4] Žalobce (dále jen *„stěžovatel“*) nyní napadá uvedené usnesení krajského soudu kasační stížností. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud změnil výrok II. napadeného usnesení tak, že se stěžovateli ustanovuje zástupce pro řízení před krajským soudem. Stěžovatel má za to, že mu zástupce měl být ustanoven i navzdory skutečnosti, že je právně fundovaný v advokátní praxi, neboť *„je zdravotně indisponován, k čemuž výrazně přispěly katastrofální podmínky jeho uvěznění ve VTOS se závěrem invalidity 1. stupně.“* V kasační stížnosti stěžovatel rovněž požádal o osvobození od soudních poplatků.

[5] Nejvyšší správní soud na úvod k žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků poznamenává, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19). Napadené usnesení nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím je, zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost by tudíž kasační soud nepožadoval. Nadto byl stěžovatel výrokem I. napadeného usnesení v plném rozsahu osvobozen od soudních poplatků, přičemž osvobození přiznané v řízení před krajským soudem se podle § 36 odst. 3 s. ř. s. vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

[6] Z právě citovaného usnesení rozšířeného senátu současně plyne, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právnického vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Takovým typem rozhodnutí je i nyní napadené usnesení, jak již výše uvedeno. V daném případě tak ani podmínka povinného zastoupení stěžovatele advokátem nemusí být splněna.

[7] Nejvyšší správní soud následně posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Dospěl přitom k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud předesílá, že v řízení o žalobě před správními soudy není zastoupení advokátem povinné. Soudní řád správní však umožňuje, aby byl účastníku řízení zástupce ustanoven, a to za současného splnění čtyř předpokladů (§ 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona): I. je podán návrh na ustanovení zástupce, II. podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, III. žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a IV. ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně navrhovatelových práv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19).

[9] Spornou v posuzované věci je otázka, zda byla v případě stěžovatele v řízení před krajským soudem naplněna čtvrtá z výše uvedených podmínek, tedy zda bylo ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv.

[10] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že správní soud by měl při posuzování naplnění této podmínky přihlížet zejména k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice, a také k tomu, zda je účastník řízení českým občanem a ovládá český jazyk (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 - 46, ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45, ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012 - 34, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 - 14). Za hlavní kritérium je přitom pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka řízení považován návrh (žaloba) a jeho obsahová a formální úroveň, neboť právě formulace návrhu (žaloby) klade na účastníka řízení po odborné stránce největší nároky (srov. např. rozsudky zdejšího soudu ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 1 As 312/2017 - 12).

[11] Krajský soud se v právě projednávané věci uvedenými kritérii pro posouzení naplnění podmínky, zda bylo ustanovení zástupce pro řízení o žalobě nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv, dostatečně zabýval. Z napadeného usnesení vyplývá, že zvážil zejména formální i obsahovou úroveň žaloby a osobnostní poměry stěžovatele. Dospěl přitom k závěru, že se stěžovatel v posuzované problematice i v soudním řízení orientuje a nemělo by mu tedy nic bránit v řádném výkonu procesních úkonů a plnohodnotné účasti na nich, aniž by bylo nepřípustně omezeno jeho právo napadat rozhodnutí žalované.

[12] Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s posouzením krajského soudu a přisvědčuje rovněž jeho závěru, že stěžovatel nesplňoval k ustanovení zástupce pro řízení o žalobě podmínku nezbytnosti ochrany jeho práv. Pouze pro úplnost dodává, že stěžovatel je českým občanem ovládajícím český jazyk, byl schopen zformulovat správní žalobu splňující všechny nezbytné náležitosti po formální i právní stránce a svou schopnost

orientovat se v právním řádu (jakožto bývalý advokát) prokázal kromě sepsání řádné žaloby rovněž tím, že se sám obrátil na Nejvyšší správní soud včasnou a bezvadnou kasační stížností, aby se bránil proti označenému usnesení.

[13] Uvedený závěr platí přesto, že se stěžovatel v současné době nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, což by za jiných okolností svědčilo ustanovení advokáta pro hájení jeho práv, i přesto že se jedná o invalidní osobu v I. stupni (podle přiloženého posudku o invaliditě je stěžovatel schopen vykonávat soustavnou výdělečnou činnost, nicméně v podstatně menším rozsahu a intenzitě). Kasační soud však, jak výše uvedeno, přihlédl k celkovému vyznění žaloby, na základě které lze učinit závěr, že se stěžovatel v problematice dobře orientuje a je schopen svá práva v soudním řízení aktivně uplatňovat. Krajský soud tedy nepochybil, zamítl-li napadeným usnesením návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

[14] Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[15] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly, soud jí proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 17. října 2018

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu